TAHTA

9. Sınıf · Coğrafya

DERS ÖZETİ · AFETLER VE SÜRDÜRÜLEBİLİR ÇEVRE

Afet Türleri

Afetler oluşum kaynağına göre önce **doğa kaynaklı** ve **insan kaynaklı** diye ayrılır; derslerde beş türle incelenir.

1 Afet, Tehlike, Risk

- Afet: tehlikenin gerçekleşip zarar vermesi.
- Tehlike: zarar verme potansiyeli olan durum.
- Risk: tehlikenin gerçekleşme olasılığı ve zararı.

2 Jeolojik ve Klimatik Afetler

- Jeolojik: yer kabuğu hareketlerinden kaynaklanır.
- Örnek: deprem, volkanik patlama, tsunami, heyelan.
- Klimatik: atmosfer olaylarından kaynaklanır.
- Örnek: sel, kuraklık, fırtına, dolu, çığ.

3 Biyolojik ve Teknolojik Afetler

- Biyolojik: canlı organizmalardan kaynaklanır.
- Örnek: salgın hastalık, zararlı istila.
- Teknolojik: insan yapımı sistemlerden kaynaklanır.
- Örnek: kimyasal sızıntı, nükleer kaza.

4 Sosyal Afetler ve JKBTS

- Sosyal: toplumsal çatışmadan kaynaklanır.
- Örnek: savaş, terör olayları.
- Jeolojik, klimatik, biyolojik: doğa kaynaklı.
- JKBTS: Jeolojik, Klimatik, Biyolojik, Teknolojik, Sosyal.

5 Sınıflandırma İpucu

- Önce olayın nedenine bak.
- Aynı olay farklı nedenle farklı türe girebilir.
- Yıldırımla yangın doğa kaynaklı, arızayla teknolojik.

Afet Türü, Tanım ve Örnekler

Afet Türü	Tanım	Örnekler
Jeolojik	Yer kabuğu hareketlerinden kaynaklanır.	Deprem, volkanik patlama, tsunami
Klimatik	Atmosfer olaylarından kaynaklanır.	Sel, kuraklık, fırtına
Biyolojik	Canlı organizmalardan kaynaklanır.	Salgın hastalık, zararlı istila
Teknolojik	İnsan yapımı sistemlerden kaynaklanır.	Kimyasal sızıntı, nükleer kaza
Sosyal	Toplumsal çatışmadan kaynaklanır.	Savaş, terör olayları

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEKLER

Afet Türleri: adım adım 5 örnek

ÖRNEK 1 ÖRNEK 1

Geniş kitleleri etkileyen salgın hastalık hangi afet türüne girer?

1. Salgın bir virüs/bakteriden kaynaklanır.
2. Canlı organizmadan kaynaklanan afet biyolojiktir.
3. Yer kabuğu/atmosferle ilgisi yoktur.

Cevap: Biyolojik afet.

ÖRNEK 2 ÖRNEK 2

Yoğun yağış sonrası yamaçtaki toprak kütlesi kayıp eve zarar veriyor. Afet türü nedir?

1. Olay bir kütle hareketi, heyelandır.
2. Heyelan yer çekimiyle oluşan bir hareket.
3. Yer kabuğu ve yüzey şekilleriyle ilgilidir.

Cevap: Jeolojik afet.

ÖRNEK 3 ÖRNEK 3

Uzun süren düşük yağış su kaynaklarını azaltıyor, ürünler kuruyor. Afet türü nedir?

1. Neden yağışın yetersizliği.
2. Yağış atmosferle ilgili bir olgu.
3. Canlı organizma kaynaklı değil.

Cevap: Klimatik afet (kuraklık).

ÖRNEK 4 ÖRNEK 4

Bir fabrikada kimyasal madde sızıntısı çevreye zarar veriyor. Afet türü nedir?

1. Sızıntı insan yapımı bir tesisten kaynaklanıyor.
2. Doğal bir süreç değil, sistem arızası.
3. İnsan yapımı sistem kaynaklı afetler teknolojiktir.

Cevap: Teknolojik afet.

ÖRNEK 5 ÖRNEK 5

Bir orman yangını yıldırım çarpmasıyla başlıyor. Afet türü nedir?

1. Yangının nedeni yıldırım, bir atmosfer olayı.
2. İnsan yapımı bir sistemden kaynaklanmıyor.
3. Elektrik arızası olsaydı teknolojik olurdu.

Cevap: Doğa kaynaklı afet.

TAHTA

9. Sınıf · Coğrafya

MİNİ TEST

Afet Türleri: 10 soruda kendini dene

Ad Soyad: Tarih: Doğru / Yanlış:

1. **Deprem ve volkanik patlama hangi afet türüne girer?**

A) Klimatik **B)** Jeolojik
C) Biyolojik **D)** Sosyal

2. **Sel ve kuraklık hangi afet türüne örnektir?**

A) Jeolojik **B)** Teknolojik
C) Klimatik **D)** Sosyal

3. **Geniş kitleleri etkileyen salgın hastalık hangi afet türüdür?**

A) Biyolojik **B)** Jeolojik
C) Teknolojik **D)** Klimatik

4. **Bir fabrikadaki kimyasal sızıntı hangi afet türüne girer?**

A) Sosyal **B)** Jeolojik
C) Klimatik **D)** Teknolojik

5. **Savaş ve terör olayları hangi afet türüne girer?**

A) Biyolojik **B)** Jeolojik
C) Klimatik **D)** Sosyal

6. **Tehlike ile afet arasındaki fark için hangisi doğrudur?**

A) İkisi aynı anlama gelir.
B) Tehlike potansiyel durum, afet gerçekleşmiş zarardır.
C) Afet her zaman tehlikeden önce gelir.
D) Tehlike yalnızca jeolojik olaylarda görülür.

7. **Risk kavramı neyi ifade eder?**

A) Tehlikenin gerçekleşme olasılığı ve zararın büyüklüğü
B) Afetin kesin olarak olacağı
C) Afetin bittiği
D) Yalnızca ekonomik kayıp

8. **Yıldırım çarpmasıyla başlayan orman yangını hangi gruba girer?**

A) İnsan kaynaklı **B)** Teknolojik
C) Sosyal **D)** Doğa kaynaklı

9. **Aynı orman yangını elektrik arızasından çıkarsa hangi tür olur?**

A) Klimatik **B)** Teknolojik
C) Jeolojik **D)** Biyolojik

10. **Afet türlerini sınıflandırırken en önemli ölçüt nedir?**

A) Olayın gerçekleştiği mevsim
B) Olayın süresi
C) Olayın oluşum kaynağı
D) Olayın gerçekleştiği saat

Cevap anahtarı

1. B · İkisi de yer kabuğu hareketlerinden kaynaklanır.

2. C · İkisi de atmosfer olaylarından kaynaklanır.

3. A · Salgın canlı organizmadan kaynaklanan biyolojik afettir.

4. D · İnsan yapımı sistem arızası teknolojik afettir.

5. D · Toplumsal çatışmadan kaynaklanan afetler sosyaldir.

6. B · Tehlike potansiyeldir, afet bu tehlikenin gerçekleşip zarar vermesidir.

7. A · Risk, tehlikenin gerçekleşme olasılığı ve olası zararın büyüklüğüdür.

8. D · Neden bir atmosfer olayı olduğu için doğa kaynaklıdır.

9. B · İnsan yapımı bir sistemden kaynaklandığı için teknolojik sayılır.

10. C · Sınıflandırma, afetin oluşum kaynağına göre yapılır.

Konunun tam anlatımı ve daha fazla soru:
tahtaapp.com/blog/dersler/9-sinif-cografya-afet-turleri-konu-anlatimi